

KÚRIA

Bfv.II.1202/2015/17.szám

A Kúria Budapesten, a 2016. év január hó 21. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Komlói Járásbíróság 3.B.206/2012/54. számú ítéletét és a Pécsi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bf.307/2014/2. számú ítéletét hatályában fenntartja, a terhelt felülvizsgálati indítványát elutasítja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

A terhelt ellen csalási cselekmények miatt a Komlói Városi Ügyészség a B.1676/2010/8-I. számú vádiratában, hatóság félrevezetése miatt a Pécsi Nyomozó Ügyészség a Ny.33/2011. számú vádiratában emelt vádat.

A Komlói Járásbíróság a hatóság félrevezetésének vétsége miatt indult büntetőügyben hozott 2.B.241/2011/11. számú ítéletét a Pécsi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a 2013. június 26. napján hozott 3.Bf.36/2013/5. számú végzésével hatályon kívül helyezte, és

a járásbírószágot új eljárásra utasította. A megismételt eljárásban a Komlóí Járásbírószá a 2013. október 30-án jogerős 3.B.230/2013/2. számú végzésével az ügyet a csalások miatt indult ügghöz egyesítette.

A Komlóí Járásbírószá a 2014. május 9. napján tartott tárgyaláson meghozott és 2014. május 15. napán kihirdetett 3.B.206/2012/54. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 4 rendbeli folytatólagosan elkövetett csalás bűntettében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (6) bekezdés b) pont], 2 rendbeli folytatólagosan elkövetett csalás bűntettében [korábbi Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (5) bekezdés b) pont], 5 rendbeli csalás bűntettében [korábbi Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont, (5) bekezdés b) pont] és hatóság félrevezetésének vétségében (korábbi Btk. 237. §).

Ezért őt - halmazati büntetésül, mint különös visszaesőt - 8 év 5 hónap börtönre és 9 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett továbbá 3.900.000 forint vagyonelkobzás elrendeléséről, a lefoglalt bűnjelekről, a polgári jogi igényekről és a bűnügyi költségről.

A kétirányú fellebbezések alapján másodfokon eljáró Pécsi Törvényszék a 2015. február 26. napján tartott nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.307/2014/2. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta:

a vagyon elleni bűncselekmények (=csalások) vonatkozásában a folytatólagosságot mellőzte;

a szabadságvesztés tartamát 4 év 6 hónapra, a közügyektől eltiltás tartamát 5 évre enyhítette;

a vagyonelkobzás mértékét 4.680.000 forintra módosította (=felemelte);

a 1 számú magánfél (tényállás I/1. pont) részére megítélt kártérítés összegét 4.320.000 forintra és az illetéket 259.200 forintra mérsékelte;

a sértett (tényállás I/4. pont) tekintetében a kártérítésre és illeték megfizetésére kötelezést mellőzte;

F J-né helyett 2 számú magánfél (tényállás I/5. pont) részére kell a 3.000.000 forintot és járulékait megfizetni;

3 számú magánfél (tényállás I/11. pont) részére megítélt kártérítés összegét 350.000 forintra és az illetéket 21.000 forintra mérsékelte;

egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

Az elsőfokú bíróság által megállapított (elsőfokú ítélet 3-12. oldal), a másodfokú bíróság által kiegészített és pontosított (másodfokú ítélet 2. oldal 3. bekezdés) tényállás a következő:

Tényállás I. pont

A terheltet 1997-ben jogosulatlan pénzügyi tevékenység vétsége,

18887 rendbeli csalás büntette és 29 rendbeli csalás vétsége, valamint folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt 9 év szabadságvesztésre ítélték. Büntetéséből 2005. február 14-én feltételes szabadságra bocsátották, a feltételes szabadság 2008. február 13. napjával eltelt.

A terheltnek munkaviszonya és rendszeres jövedelme nem volt, megélhetését nem tudta biztosítani. Elhatározta, hogy korábbi ismeretségi köréből olyan személyeket keres, akik elég hiszékenyek ahhoz, hogy ésszerűtlenül magas befektetési hozam ígéretének fejében pénzüket rendelkezésére bocsátják.

A terhelt 2009. március 11. (I/1.) és 2010. október 4. (I/9.) napjai között követte el a felrótt cselekményeket. A sértettek egy részét azzal tévesztette meg, hogy ő egy német befektetési társaság magyarországi megbízottja, és a sértettek által átadott pénzt ő a német befektetési társaság - nem létező - magyarországi két vezetőjén keresztül továbbítja.

A terhelt a sértettektől pénzt kérve hivatkozott befektetésre katasztrófa sújtotta területen befektető német befektetési társaságba (I/1.), befektetésre a saját vállalkozásába (I/2.), pályázati önrészre foltvarró műhely létrehozásához (I/3.), gépek vásárlására foltvarró műhely létrehozásához (I/4.), kölcsönkérésre a D Europa nevű ingatlan befektetési alapba befektetéshez (I/5.), befektetésre egy tengerjáró hajók kereskedelmi rakományának biztosításával foglalkozó német biztosítási cégbe (I/6.), egy német biztosítási cégre (I/7.), egyszerű kölcsönkérésre (I/8., I/9.), kölcsönkérésre egy német cégnél befektetéshez (I/10.), kölcsönkérésre saját cégének fejlesztéséhez (I/11.).

A terhelt - a tényállási pontok sorrendjében haladva - 5.500.000; 3.000.000, 1.500.000, 500.000, 3.000.000, 3.000.000, 1.000.000, 2.000.000, 500.000, 2.000.000 és 700.000 forint, mindösszesen 22.700.000 forint kárt okozott a sértetteknek. A terhelt a sértettek megtévesztésével megszerzett pénz egy részét - megnyugtatójuk, gyanakvásuk csökkentése érdekében - visszafizette, ezáltal a kárból 4.200.000 forint térült meg.

A terheltnek a sértettektől megszerzett pénz visszafizetése nem állt szándékában már azok átvételekor és a megállapodásnak jelölt elismervények aláírásakor sem, továbbá a visszafizetésre soha nem is volt reális lehetősége, mivel a sértettek pénzét nem fektette be, hanem felélte.

Tényállás I/1. pont

A terhelt a sértettet a korábbi büntetőügyének sértettjeként ismerte. A sértettnek előbb visszafizette a korábban okozott kárt, majd német befektetési társaságra hivatkozással tőle 2008-ban két alkalommal átvett összesen 1.500.000 forintot, melynek ellenében 2.000.000 forintot fizetett vissza.

A terhelt a sértettet katasztrófa sújtotta területen befektető

német befektetési társaság befektetésére hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2009. március 11. és 2009. június 10. napjai között összesen 5.500.000 forintot adott át a terheltnek.

A terhelt a saját nevével és adataival előre nyomtatott megállapodásnak jelölt elismervényen kézírással az ígért hozammal növelt összeget, és utolsóként azt tüntette fel, hogy a pénzt 2009 októberében fizeti vissza.

A szerződéseken már aláírásukkor szerepelt tanúként a német befektetési társaság két magyarországi vezetőjének aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelt 500.000 forintot visszafizetett. A sértett magánfélként 4.320.000 forint megtérítését igényelte.

Tényállás I/2. pont

A terhelt ismerte I/1. pontbeli sértett lányát és vejét. A Cs és dr. A E H sértetteket a saját - nem létező - vállalkozásába befektetésre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértettek 2009. március 6. és 2009. április 27. napjai között összesen 3.000.000 forintot adtak át a terheltnek.

A terhelt a megállapodásnak jelölt elismervényen az ígért hozammal növelt összeget, és tíz hónap utáni visszafizetést tüntetett fel. A szerződéseken már az aláírásukkor szerepelt tanúként két személy aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelt 1.100.000 forintot visszafizetett. A sértettek magánfélként polgári jogi igényüket előterjesztették.

Tényállás I/3. pont

A terhelt - sértett I/1. pontbeli sértett révén megismert testvérét - K L-né sértettét - valótlanul - foltvarró műhely létrehozására irányuló pályázati önrészre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2009. március 26. és 2009. április 21. napjai között összesen 1.500.000 forintot adott át a terheltnek.

A terhelt a megállapodásnak jelölt elismervényen az ígért hozammal növelt összeget, és előbb tíz, majd utóbb hat hónap utáni visszafizetést tüntetett fel. A szerződéseken előre szerepelt tanúként két személy aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelt 550.000 forintot visszafizetett. A sértett magánfélként polgári jogi igényét előterjesztette.

Tényállás I/4.

A terhelt - sértett I/1. pontbeli sértett révén megismert - S G sértettét - valótlanul - foltvarró műhely létrehozásához gépek megvásárlására hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2009. június 23. napján 500.000 forintot adott át a terheltnek.

A terhelt a megállapodásnak jelölt elismervényen az ígért hozammal növelt összeget, és 2010. február 6-ig visszafizetést tüntetett fel. A szerződésen már az aláíráskor szerepelt tanúként két személy (HIBA: az állítólagos német befektetési társaság két magyarországi

vezetőjének!) aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelte 100.000 forintot visszafizetett. A sértett magánfélként polgári jogi igényét előterjesztette ugyan, de később visszavonta.

Tényállás I/5.

A terhelte régi ismerőst, F J-nét és annak férjét, F J sértetteket a D Europa nevű ingatlan befektetési alapba befektetés érdekében kölcsönre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértettek 2010. június 11. és 2010. július 6. napjai között összesen 3.000.000 forintot adtak át a terheltnak.

A terhelte a megállapodásnak jelölt elismervényen az ígért hozammal növelt összeget, és előbb 2010. december 25-ig, majd 2011. május 20-ig visszafizetést tüntetett fel. A szerződéseken már aláírásukkor szerepelt tanúként két személy aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelte semmit sem fizetett vissza. A sértettek közül magánfélként F J terjesztette elő a polgári jogi igényt.

Tényállás I/6.

A terhelte korábbi munkatársként ismerte F Gt. A terhelte az általa a volt munkatársa feleségeként megismert F G-né sértettét egy tengeri hajók kereskedelmi rakományának biztosításával foglalkozó német biztosítási cégbe befektetésre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2009. április 17. és 2009. július 24. napjai között összesen 3.000.000 forintot adott át a terheltnak.

A terhelte a megállapodásnak jelölt elismervényen az ígért hozammal növelt összeget, és előbb 2010. február 20-ig, aztán 2009. május 6-án és 2009. június 24-én egyaránt tíz hónap utáni, azaz 2010. február 6-i és március 24-i visszafizetést tüntetett fel. A szerződéseken előre szerepelt tanúként két személy aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelte 300.000 forintot fizetett vissza. A sértett előterjesztette a polgári jogi igényét.

Tényállás I/7.

A terhelte - az I/6. pontbeli F G-né sértettől értesült szomszédját - M L-né sértettét egy német biztosítási cégbe befektetésre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2010. június 29. napján 1.000.000 forintot adott át a terheltnak.

A terhelte a megállapodásnak jelölt elismervényen az ígért hozammal növelt összeget, és tíz hónap utáni 2010. (helyesen: 2011.) április 20-i visszafizetést tüntetett fel.

A szerződéseken előre szerepelt tanúként két személy aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelte 200.000 forintot fizetett vissza. A sértett előterjesztette a polgári jogi igényét.

Tényállás I/8.

A terhelt K J sértettet a korábbi büntetőügyében szereplő Bt. befektetőjeként ismerte, akinek német befektetési társaságra hivatkozással a tőle 2008-ban három alkalommal átvett pénzt az ígért hozammal fizette vissza.

A terhelt a sértettet pénzhíánya miatti kölcsönre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2010. február 6. napján 2.000.000 forintot adott át a terheltnek. A terhelt 2010. június 30-ig vállalta a visszafizetést.

A terhelt - előbb 100.000 forintot, majd a sértett ügyvédjének felszólítására 2010. július 16-án további 1.000.000 összesen - 1.100.000 forintot visszafizetett. A sértett 2012. március 5-én elhalálozott.

Tényállás I/9.

A terhelt D A L sértettet iskolástársaként ismerte. A sértettet kölcsönre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértett 2010. október 4. napján 500.000 forintot adott át a terheltnek, aki 2011. április 8-ig vállalta a visszafizetést.

A terhelt semmit sem fizetett vissza. A sértett a polgári jogi igényt előterjesztette.

Tényállás I/10.

A terhelt vásárlóként, mint bolti eladót ismerte K J-nét. A terhelt K J-né és férje, K J sértetteket egy német cégnél befektetéshez kölcsönre hivatkozással tévedésbe ejtette. A sértettek 2010. február 28. és 2010. március 18. napjai között összesen 2.000.000 forintot adtak át a terheltnek. A terhelt 2010. augusztus 28-ig, majd ugyancsak fél évre (azaz: 2010. szeptember 28-ig) vállalta a visszafizetést.

A terhelt semmit sem fizetett vissza. A polgári jogi igényt K J-né terjesztette elő.

Tényállás I/11.

A terhelt volt iskolatársaként ismerte T E sértettet. A sértett feleségének elmondta, hogy külföldi társasággal kapcsolatban álló saját cégének fejlesztéséhez kölcsönre van szüksége. Az így tévedésbe ejtett sértett 2009. május 15. napján 700.000 forintot adott át a terheltnek, aki 2009. november 20-ig vállalta a visszafizetést. A terhelt a megállapodásnak jelölt elismervényen vette át a pénzt. A szerződésen előre szerepelt tanúként két személy aláírása, ezek közül az egyik aláírás a terhelttől származott.

A terhelt 350.000 forintot fizetett vissza. A sértett 350.000 forint erejéig terjesztette elő a polgári jogi igényét.

Tényállás II. pont

A terhelt az I. pontban már ígért visszafizetések kapcsán a sértetteket 2010. szeptember elejétől hitegette telefonon, sms-ben és e-mail-ben. 2010. november 25-én a házához érkezett K J (I/8.)

és D A L (I/9.) sértettekkel közölte, hogy neki R Á, egy németországi befektetési társaság magyarországi vezetője 40.000.000 forint készpénzt küldött, de azt a készpénzt szállító futár elrabolta tőle.

A terhelt 2010. november 25-én 20.34 órakor - annak érdekében, hogy időt nyerjen - a két sértettnek már állított rablásról valótlán tartalmú feljelentést tett a K-i Rendőrkapitányságon. A feljelentés lényege szerint aznap 15 óra körül jelent meg a D Europa nevű cég ismeretlen futárja, és átadott neki 40 millió forint készpénzt. A futár ezután távozott, de pár perc múlva azzal tért vissza, hogy valamilyen iratot a terhelnél hagyott. A terhelt a földszinti konyhában hagyta a futárt, az asztalon lévő pénz mellett. Felment az emeletre, s amikor visszament a konyhába, az asztalhoz ülve közölte, hogy nem találja a keresett iratot. Ekkor a futár az asztalon lévő kést hegygel a terhelt hasához nyomta, az asztalról a 40 millió forintot és a szállítólevelet egy fekete táskába pakolta, majd a ház előtt álló gépkocsijával elhajtott.

A jelentős értékre, felfegyverkezve elkövetett rablás büntette miatt elrendelt nyomozást a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság a 2011. január 17-én kelt 194/2010. számú határozatával büncselekmény hiányában megszüntette, s egyidejűleg feljelentést tett a terhelt ellen.

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen előbb a terhelt védője, majd a terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt.

1.

A védő a Be. 416. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján arra hivatkozással, hogy a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt, illetve a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja és ehhez kapcsolódóan a Be. 373. §-a (1) bekezdésének III.a) pontja alapján az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt terjesztette elő felülvizsgálati indítványát.

Aszerint a csalási cselekményekre nézve megállapított tényállásból nem következik a terhelt bűnösségének megállapíthatósága. A jogvita valójában polgári jogi természetű. A csalás tényállási elemei közül a jogellenes haszonszerzési célzat és a tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás nem bizonyított. A sértettek a megállapodások, illetőleg elismervények aláírásakor tisztában voltak vele, hogy azok nem az általuk átadott valós összeget tartalmazták, és tudták azt is, hogy a tanúként feltüntetett személyek az aláíráskor nincsenek jelen, ezért megtévesztésükről nem lehet szó.

Egyes esetekben a nyomozás elindításakor a követelések még nem jártak le, és ezért a visszafizetési szándék hiányára ugyancsak nem lehet következtetést levonni. A terhelt visszafizetési szándékának hiányára vont következtetés megállapításának eleve nincs is helye a tényállásban.

A védő úgy látta, hogy az indokolás nem tartalmazza azokat a tényeket és következtetéseket, amelyek az elmaradt fizetések és a csalás törvényi tényállási elemei közötti kapcsolatot alátámasztanák.

A védő egyes tényállási pontok kapcsán további - részben az előzőekben ismertetetteket megismétlő - állításokat is tett. A terhelt nem állította, hogy vállalkozása van (I/2.), így a tényállás ebben iratellenes, e pontnál a részletes indokolás hiányzik. Az indokolás nem tartalmazza, mi alapján állapították meg, hogy a terheltnek nem volt célja a műhely létrehozása és a visszafizetés (I/3., I/4.). A terheltet gyanúsítottként 2011. március 16-án hallgatták ki, amikor a 2.000.000 forint részösszegre a 2011. május 20-i fizetés határidő még el sem telt (I/5.), a bűnösség megállapításához a felvett bizonyítás elégtelen. A sértett szerint a terhelt visszafizette a pénzt (I/6.), az ellenkező megállapítás iratellenes. A 2011. március 16-án közölt gyanúsítás erre a cselekményre nem terjedt ki (I/7.), és a fizetési határidő még nem járt le. Logikátlan, hogy itt a bíróság miért nem a megállapodásban szerepelt összeget állapította meg (I/8.), amit szerinte vissza is kapott a sértett. A terhelt által átvett pénz sorsa felderítetlen, a felélésre vonatkozó megállapítás iratellenes (I/9.). Nincs bizonyítva, és ennek megfelelően indokolva, hogy a terheltnek ekkor sem állt szándékában a visszafizetés (I/10.). A terhelt nem állította, hogy cége van (I/11.), így nem tévesztette meg a sértettet.

A védő a tényállás II. pontja kapcsán - közölve, hogy a rablás megtörténtének vagy meg nem történtének megállapítása felülvizsgálati eljárásban nem támadható -, arra utalt, hogy ennek kiváltó oka csak a csalás-sorozat lehetett, az pedig nem állapítható meg a terhelt terhére.

A védő mindezek alapján a jogerős marasztaló döntés hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását indítványozta.

2.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1372/2015. számú átiratában a védő felülvizsgálati indítványát alaptalannak találta. Kifejtette, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami azt jelenti a Kúria döntései szerint, hogy a tényállásban és az indokolás tényálláson kívüli részében

rögzített tények egységükben vizsgálva irányadóak. Ily módon a bíróságnak a terhelti ténytudat tekintetében levont következtetései - beleértve a haszonszerzési szándékot, illetve a tévedésbe ejtés vagy tartás tényét, mint a csalás tényállási elemeit - a felülvizsgálati eljárásban nem bírálhatók felül.

A tévedésbe ejtő magatartások nem a terhelt és a sértett között létrejött egyes megállapodásoknak, illetve elismervényeknek a valótlan összezszerűségében érhetőek tetten. Visszafizetési készség, illetve képesség hiányában a kölcsönösségek átvételének pillanatában a csalás bűncselekménye befejezett, ezért ebből a szempontból közömbös a megállapodásban rögzített lejáratidő, és közömbös az átvett pénz további sorsa, a terhelt életmódja, életvezetése is. Az e körben kifogásolt iratellenesség és egyéb felderítetlenség pedig megalapozottsági kérdés, így felülvizsgálata a törvényben kizárt.

A Legfőbb Ügyészség kiemelte, hogy a terhelt nem az általa el nem követett csalás-sorozat, hanem a sérelmére elkövetett rablás miatt tett objektíve valótlan feljelentést, ami a csalás-sorozat leplezésének indítéka, s ekként a csalás-sorozat elkövetésével kapcsolatos bírói következtetést erősíti.

A Legfőbb Ügyészség szerint a bűnösség megállapítása okszerű, a cselekmények minősítése és az alkalmazott joghátrány törvényes, a bíróságok pedig a büntetőjogi főkérdések tekintetében teljesítették indokolási kötelezettségüket. Mindezek alapján a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozat tanácsülésen történő hatályában fenntartását indítványozta.

3.

A terhelt a felülvizsgálati indítványában egyetértett a védő által benyújtott indítvánnyal, valamint megalapozatlanságra hivatkozott és eljárásjogi kifogásokat támasztott.

Álláspontja szerint - a Be. 119. §-ának (3) bekezdését és 154. §-ának (2)-(3) bekezdését, valamint a 11/2003. (V.8.) IM-BM-PM együttes rendelet 10. §-ának (2) bekezdését sértve - törvénytelen volt a helyszíni szemle keretében az iratok lefoglalása, ezért a nyomozó hatóság és a vádhatóság törvénytisértéssel szerezte be a bizonyítékokat [Be. 78. § (4) bekezdés]. Alapvetően azt sérelmezte, hogy a lefoglalt iratok konkretizálás nélkül „iratok” gyanánt történt megjelölése és tételes felsorolásuk listába foglalásának elmulasztása folytán utóbb egyedileg nem voltak kétséget kizáróan beazonosíthatóak. Utóbb nem volt fellelhető a saját három szerződése, a kapcsolódó elszámolások, a pénzek továbbadásának bizonyítékai sem. Ő maga nem is volt jelen az iratok lefoglalásakor. Az eljárási jogait sértő módon lefoglalt iratok tehát nem használhatóak fel.

A terhelt szerint két esetben a fegyveregyenlőség elve is sérült. Egyrészt azért, mert a helyszíni szemlén rögzített három darab DNS-minta vizsgálata elmaradt, miáltal a védelmet megfosztották a rablás bizonyíthatóságától. Másrészt azért, mert a védelem dr. N J tanúvallomásaig nem tudott róla, hogy a nyomozó hatóság - a telefontársaság téves információja alapján G A-néhoz tartozóként - telefonon felhívta az adott számot, de azon R Á nem jelentkezett be. A telefonkészülék egyébként a terhelt tulajdonát képezte, ő adta át Cz Ö-nek, aki továbbadta R Á-nak, és a terhelt vele ezen tartotta a kapcsolatot, de egy idő után már nem volt elérhető.

A terhelt kifogásolta továbbá, hogy az ügyész nem emelt vádat magánokirat-hamisítás vétsége miatt, és szerinte „az egyéb polgári peres útra utasítás lenne a megfelelő” megoldás. A terhelt szerint az írásszakértői vélemény nem aggálytalan, az elsőfokú bíróság indokolása szűkszavú. Két megállapodáson valójában nem Rakonczay, hanem Kapronczay aláírás van.

A terhelt hosszasan taglalta Cs M-né (I/1.) sértettet érintően a vád módosulását, és felvetette, miért a felmondott, tehát érvénytelen szerződés a vád alapja. Szerinte azért, hogy az ügyész elkerülje annak beismerését, hogy a futamidő lejárt előtt gyanúsították meg csalással. A terhelt foglalkozott K J (I/8.) sértett iratellenesnek mondott, ugyanakkor a tényállás alapjául vett nyomozati tanúvallomásával, melynek tartalmával nem értett egyet. Úgy értékelte, hogy e sértett jogalap nélkül gazdagodott. F G-né (I/6.) sértett tekintetében állította, hogy ő nem is károsult, hanem ezzel szemben ő is jogalap nélkül gazdagodott.

A terhelt - miként a védő - a jogerős marasztaló döntés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását indítványozta.

4.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1372/2015. számú átiratában a terhelt felülvizsgálati indítványát a törvényben kizártnak tartotta. Kifejtette, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás irányadó. Az indítvány szerinti felderítetlenség, iratellenesség, téves ténybeli következtetés kiküszöbölése végett a vallomások hitelt érdemlőségével kapcsolatos értékítélet, illetve az egyéb bizonyítékok újraértékelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényes lehetőség.

A terhelt bűnösségére vont következtetés okszerű, a cselekmények minősítése és az alkalmazott joghátrány törvényes.

A Legfőbb Ügyészség - a védő felülvizsgálati indítványával együtt elbírálva - a terhelt indítványának tanácsülésen történő

elutasítását indítványozta.

5.

A felülvizsgálati eljárás alatt a felülvizsgálati indítványt benyújtó védő meghatalmazása megszűnt, ezért a Kúria részére védőt rendelt ki. Az új védő írásbeli észrevételében foglalt indokokra tekintettel az ügyben nyilvános ülést tűzött ki. A terhelt a kirendelés ellen fellebbezéssel élt, azt a Kúria a nyilvános ülésen hozott végzésével elutasította.

A kirendelt védő az észrevételében közölte, hogy a meghatalmazott védő indítványával egyetért. Álláspontját, illetve indítványát annak megfelelően indokolta, illetve terjesztette elő. A kirendelt védő utalt rá, hogy anyagi jogi szabálysértés, ha az ítéleti tényállás alapján a bűnösség kérdésében nem lehet állást foglalni, ezért a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését a Be. 428. § (1) bekezdésének alkalmazásával tartotta indokoltnak.

A kirendelt védő utalt arra is, hogy ugyancsak anyagi jogi szabálysértés, ha a tényállás valamely rendelkezés ténybeli alapját nem rögzíti, vagy az önmagában kétértelmű, vagy a tényállás és a rendelkező rész (jogkövetkeztetés) eltérő (BH 2014.103.I.).

A kirendelt védő szerint önmagában nem alapozza meg a csalást a kölcsön lejáratí határidőben való meg nem fizetése, ha a kölcsön felvételekor az adós szándékában állt a visszafizetés (3/2009. BJE számú büntető jogegységi határozat). A lejáratí határidő leteltéig a kár be sem következik. A felvett pénz további sorsának tisztázatlansága miatt nem vonható következtetés a terhelt fizetési készségének és képességének a hiányára.

Utóbb a nyilvános ülés kitűzése után - a terhelt ismét meghatalmazta a korábbi védőjét, erre tekintettel a Kúria a kirendelt védő kirendelését visszavonta.

5.

A Kúria a Be. 424. §-ának (2) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.

A meghatalmazott védő felszólalásában a saját felülvizsgálati indítványát és - egyetértése mellett - a kirendelt védő észrevételében foglaltakat egyaránt fenntartotta. Hangsúlyosabban három kérdéskört emelt ki.

A csalást érintően állította, hogy a tényállás súlyosan, sőt teljes mértékben megalapozatlan. Ennek alátámasztására megismételte az indítványában írtakat. Álláspontja szerint az indokolás teljes hiánya áll fenn a csalás valamennyi törvényi tényállási eleme tekintetében. Végül előadta, hogy a terheltet megműtötték, büntetés-végrehajtási intézetben való fogvatartása kegyetlen és

megalázó büntetés, holott szakértő már megállapította a terhelt ún. börtöntűró képességének a hiányát.

A meghatalmazott védő a hatóság félrevezetését önmagában nem támadta, de szerinte a csalás nem bizonyított, és erre visszavezetve, a cselekmények összefüggése folytán nem állapítható meg ez a bűncselekmény sem. Változatlanul a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését, és új elsőfokú eljárás elrendelését indítványozta.

A legfőbb ügyészség képviselője fenntartotta mind a meghatalmazott védő, mind a terhelt felülvizsgálati indítványára írásban már előterjesztett álláspontját, és nem értett egyet a kirendelt védő észrevételével sem. Változatlan tartalommal fejtette ki, hogy a terhelt felülvizsgálati indítványa egészében, míg a meghatalmazott védő felülvizsgálati indítványa részben a törvényben kizárt, mert a jogerős bírósági határozatban megállapított tényállás megalapozatlanságára a felülvizsgálati eljárásban eredményesen nem lehet hivatkozni.

A meghatalmazott védő felülvizsgálati indítványát továbbra is alaptalannak találta. Kiemelte, hogy az ún. tudati tények lehetnek eleve ténytermészetűek, és ezekből jogi következtetés is levonható. A jelen ügyben a ténybeli indokolástól nem különült el a jogi indokolás, mivel az utóbbi - nem kifogásolhatóan - bele lett szöve az előbbibe. Ebből az indokolásból pedig kitűnt, hogy tényként, és egyúttal jogi következtetesként is megállapítást nyert, hogy a terhelnél egyaránt hiányzott a fizetési készség és képesség. Az elsőfokú bíróság az ítéletének 16. oldalától - attól kezdve, hogy miért vetette el a terhelt védekezését - eleget tett az indokolási kötelezettségének, majd végül ítéletének 24. oldalán a 3. bekezdésben állapította meg a fizetési készség és képesség hiányát. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást némi kiegészítéssel és pontosítással megalapozottnak értékelte. Ítéletében (3. oldal utolsó bekezdésétől 5. oldal 2. bekezdésével bezárólag) ugyancsak megindokolta, hogy miért fogadta el az elsőfokú bíróság indokolását.

A legfőbb ügyészség képviselője - az irreálisan magas hozam ígéretére, a német kapcsolat, a tényleges befektetés, a saját vállalkozás, a saját tőke hiányára, a pénz kérésének körében a terhelt nem egységes, hanem kifejezetten különféle indokú hivatkozásaira figyelemmel - helytállónak találta a terhelt tudatállapotára vont következtetést. Kitért rá, hogy visszafizetési szándék hiányában nincs polgári jogi jogügylet, ezért a le nem járt követelések esetében is helytálló a csalás megállapítása. A hatóság félrevezetésével a terhelt a sértetti igények érvényesítését próbálta elődázni.

A legfőbb ügyészség képviselője végül jelezte, hogy - egészségi

állapotának vitatása nélkül - a terhelt ún. börtöntűró képességének korlátozottsága vagy hiánya, mint büntetéskiszabási tényező nem képez felülvizsgálati okot. Mindezek alapján a terhelt felülvizsgálati indítványának elutasítását, illetőleg a meghatalmazott védő felülvizsgálati indítványa kapcsán a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.

A terhelt a felszólalásában megismételte a felülvizsgálati indítványában írtakat. Alapvetően a tényállás megalapozatlanságára, bűnösségének bizonyíthatatlanságára és arra hivatkozott, hogy iratai eltűntek, így nem tudta bizonyítani az ártatlanságát. Szóvá tette, hogy a másodfokú bíróság részéről bizonytalanságot észlelt annak megállapítása kapcsán, hogy a bűnösségét külön-külön nem lehetett volna bizonyítani (másodfokú ítélet 4. oldal utolsó bekezdés), s ez bátorította az alapítélet megtámadására.

III.

A Kúria azt állapította meg, hogy a védő felülvizsgálati indítványa a tényállást támadó részében törvényben kizárt, érdemében alaptalan, míg a terhelt felülvizsgálati indítványa pedig ugyancsak törvényben kizárt, a Legfőbb Ügyészség indítványa megalapozott.

1.

Mindenek előtt abból indult ki, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre csak a jogszabályban meghatározott feltételek szerint nyílik törvényes lehetőség.

A felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és az a felülvizsgálati indítványban nem támadható. [Be. 423. § (1) bekezdés]. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak sincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés]. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Ennek megfelelően a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. A tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a Be. 416. § (1) bekezdése a) pontjának 3. fordulata alapján helye van felülvizsgálatnak, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A terhelt és jórészt a meghatalmazott védő azonban indítványában ennek alátámasztására kifejezetten megalapozatlanságra hivatkozott, és olyan eljárásjogi indokokat hozott föl, amelyek nem szerepelnek a Be. 416. § (1) bekezdésének c) és d) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott,

a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között. Indítványaikban valójában az irányadó tényállást, illetve a bíróság mérlegelésének a helyességét támadták, a bizonyítékok mikénti értékelését vitatták, átértékelését célozták, és mindezen keresztül kifogásolták a bűnösség megállapítását - ami a felülvizsgálati eljárásban kizárt.

Ezeket az eljárásjogi indokokat a Kúria nem vizsgálhatta.

2.

A jogerős ügydöntő határozat érdemi felülvizsgálata során a Kúria abból a következetes gyakorlatából indult ki, hogy a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (EBH 2013.B.2.ind., BH+ 2014.9.388.I., BH 2013.237., BH 2013.53., BH 2006.392.).

Az ítéleti tényállás személyi és történeti részében rögzített ténymegállapítások nem kizárólag fizikai jellegű külső történések, hanem ún. belső történések, tudati tények is lehetnek (BH 2005.167.). A tudattartalom ténybeli megállapítása lehet a tényállás része, ezért a tudati tények a felülvizsgálati eljárásban nem vitathatóak (BH 2011.3.).

A Kúria hangsúlyozza, hogy egyfelől a tényből tényre vont következtetés eredménye is tény, másfelől a jogkövetkeztetéseknek is tényeken kell nyugodnia. Ebből pedig - miután az ítéleti tényállás részei lehetnek a tudati tények is - az következik, hogy amennyiben az irányadó tényállás egyidejűleg akár primer, akár sekunder tényként és értelemszerűen jogkövetkeztetésként is tartalmazza az elkövető cselekvésével kapcsolatos tudati tényeket, akkor ezekre is érvényesül a támadhatatlanság szabálya (Bfv.II.1643/2015/4.).

A jelen ügyben éppen erről van szó. Tényként állapították meg a bíróságok, hogy a terheltnak a sértettektől megszerzett pénz visszafizetése nem állt szándékában már azok átvételekor és a megállapodásnak jelölt elismervények aláírásakor sem. A visszafizetésre soha nem is volt reális lehetősége, mivel a sértettek pénzét nem fektette be, hanem felélte (elsőfokú ítélet 4. oldal 6. bekezdés). A terhelt részéről hiányzott a fizetési készség és képesség (elsőfokú ítélet 24. oldal 3. bekezdés). Ezek a perdöntő tudati tények - az előzőekben kifejtettek folytán - nem támadhatóak.

3.

A védő indítványa kapcsán a Kúria előljáróban utal arra, hogy a meghatalmazott védő felülvizsgálati indítványának érdemi elbírálására azért kerülhetett sor, mert a nyilvános ülésen előadott felszólalásában a megelőzően kirendelt védő észrevételében részletezett jogi érveket is fenntartotta.

3.1.

A meghatalmazott védő azt állította, hogy az alapügyben eljáró bíróságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek, sőt a nyilvános ülésen odáig jutott, hogy az indokolás teljes mértékben

hiányzik. Indítványában egyértelműen a terhelt bűnösségének a megállapítását támadta a törvényi tényállási elemekre, a jogtalan haszonszerzési célzatra és a megtévesztésre vonatkozóan állított indokolási kötelezettség megsértése révén is.

A Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A Be. 373. § (1) bekezdésének III.a) pontja szerint feltétlenül a jogerős ügydöntő határozat hatályon kívül helyezését és új eljárásra utasítást eredményező (ún. abszolút) eljárási szabálysértés, ha a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében a bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A Kúria az 1. BKv számú kollégiumi véleménye C. pontjában a Be. 373. § (1) bek. III. pont a) és b) alpontjához fűzött értelmezésének 2. pontjában kifejtette, hogy az indokolási kötelezettség megsértése fűződhet ténykérdésekhez és jogkérdésekhez. A ténykérdésekkel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése egyrészt nem azonos a megalapozatlanság kérdésével, másrészt akkor tekinthető elmulasztottnak, ha „nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését”, a jogi indokolási kötelezettség megsértése hasonlóképpen akkor áll elő, ha „nem állapítható meg belőle, még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapul valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés” – és ezáltal mindkét esetben meghiúsul az érdemi felülbírálat.

Ennek megfelelő az ítélezési gyakorlat is. „Az indokolási kötelezettség megszegése csak akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést és felülvizsgálatot is megalapozó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény vagy jogkérdés tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, a bíróság mire alapozta a döntését” (EBH 2010.2210., EBH 2011.2387.).

Az indokolási kötelezettség elmulasztása révén azonban nem vizsgálható a bűnösség megállapításának, a felmentésnek, az eljárás megszüntetésének, a bünteteskiszabásnak, illetve az intézkedés alkalmazásának anyagi jogi helyessége, azaz a bírói értékelés eredménye az indokolási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos vizsgálatnak nem tárgya, mivel a mérlegeléssel szembeni, eltérő értékelést célzó támadás ezúton sem lehetséges, illetve az a – tényállás támadhatatlanságát előíró – Be. 423. §-a (1) bekezdésének megkerülését jelentené (BH 2012.32.).

Az eljáró bíróságok az alapítéletből kitűnően a szükséges és elégséges mértékben eleget tettek az indokolási kötelezettségüknek: a vádhoz kötöttség keretein belül a lefolytatott bizonyítás alapján állapították meg a történeti tényállást, a bizonyítékokat számbavették, egyenként és összességében értékelték, az alkalmazott anyagi és eljárási jogi szabályhoz vezető következtetéseiket, azaz jogi álláspontjukat is felvázolták. Okfejtésük minden releváns tekintetben követhető, ezáltal ellenőrizhető volt. Így - szemben az indítványban foglaltakkal, és egyetértve a Legfőbb Ügyészség indokaival - eleget tettek indokolási kötelezettségüknek.

A védő egyébként az indokolási kötelezettség megsértésének egyszerű állításán és e körben a megalapozatlannak mondott tényállás ismételt támadásán túl adós maradt azzal, amivel közelebbről alátámasztotta volna, hogy a bíróságok milyen mulasztása eredményezte az ítélet felülbírálatra alkalmatlanságát - márpedig ez a „soványság” önmagában törvényben kizártsághoz vezet (EBH 2007.1596.).

3.2.

A Kúria - miként a Legfőbb Ügyészség - maga is észlelte, hogy az elsőfokú bíróság döntően a tényállás indokolásába szőtte a jogi értékelést (indokolást).

A Be. 258. §-ának (1) bekezdése szerint az ítélet és az ügydöntő végzés indokolása összefüggően tartalmazza

c) a bíróság által megállapított tényállást,

d) a bizonyítékok számbavételét és értékelését,

e) a bíróság által megállapított tényállás szerinti cselekmény jogi minősítését, büntetés kiszabása, intézkedés alkalmazása, illetőleg ezek mellőzése esetén e döntés indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével,

f) a határozat egyéb rendelkezéseinek és az indítványok elutasításának indokolását, az alkalmazott jogszabályok megjelölésével.

Az „összefüggően” kitételen az ítélezési gyakorlat sorrendiséget és elkülönültséget ért. Ekként tehát elkülönülten kell rögzíteni az ún. történeti tényállást [c) pont], majd ennek az indokolását [d) pont], és ezután következhet a büntetőjogi főkérdések [e) pont] és a főkérdéseken túli rendelkezések [f) pont] indokolása.

A Kúria fentebb már utalt rá, hogy az irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást. Ebből következik, hogy az ítéletet és az ügydöntő végzést - felülvizsgálati és egyéb felülbírálat során, éspedig szükségszerűen - akkor is egészében lehet és kell értékelni, ha az valamely szempontból nem felel meg a határozatszerkesztéssel szemben támasztott követelményeknek.

A Kúria - értelemszerűen - a jogi indokolás (értékelés) tekintetében is a felülbírálandó határozat egységes értékelésének követelményéből indul ki. Ha tehát a jogi indokolást (értékelést) részlegesen vagy egészében a határozatnak a történeti tényeket megállapító vagy a bizonyítékokat értékelő része tartalmazza, az nem lehet akadálya a felülbírálatnak, mert a nem következetes határozatszerkesztés nem jelenti az indokolási kötelezettség megszegését. E helyen utal vissza a Kúria a ténykérdést képező ún. tudati tény és a jogkérdések szerves összefüggéséről fentebb már megfogalmazottakra is.

A Kúria - visszautalva a terhelt nyilvános ülésen tett észrevételére - félreértésnek tekinti a másodfokú bíróságnak azt a megfogalmazását, hogy „a bizonyítékok külön-külön történő értékelése alapján nem lehetett volna kétséget kizáróan megállapítani, hogy a vádlott a terhére rótt bűncselekményeket elkövette”. E szövegrész folytatásában „(a) bizonyítékok összességében történő értékelése során azonban” kezdetet követően nevesített tényezők figyelembevételével a másodfokú bíróság megállapította, hogy ezen tényezők együttese „alkalmas volt azon következtetés levonására, hogy vádlottnak befektetésre átadott pénz átadásakor sem volt fizetési szándéka” (másodfokú ítélet 4. oldal utolsó, s egyben 5. oldal 1. bekezdése). Ez egészében nézve félreérthetetlenül egyértelmű álláspont.

A másodfokú bíróság nem azt foglalta írásba, hogy a bűncselekmények egyenként nem lettek volna bizonyíthatóak, hanem azt, hogy - direkt hivatkozásában - a bizonyítékokat egyenként és összességükben kell értékelni [Be. 78. § (3) bekezdés 1. mondat].

4.

Az alapügyben helytállóan alkalmazott 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 318. §-ának (1) bekezdése alapján csalást követ el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz.

A hatályos 2012. évi C. törvény 373. §-ának (1) bekezdése ettől mindösszesen annyiban tér el, hogy a „vagy tévedésben tart” szövegrész után vesszőt tesz.

A kölcsön vissza nem fizetése önmagában büntetőjogi felelősség megállapítását nem eredményezi, a büntetőjog nem a polgári jogi kötelezettség pusztán teljesítését szankcionálja.

A csalás kizárólag a jogtalan haszonszerzés céljából történő elkövetés esetén tényállásszerű. Egy kölcsön kapcsán nyilvánvalóan jogszerű a kölcsönvevő részéről - piaci alap esetén mindkét oldalról - az előnyszerzésre, haszonszerzésre irányuló cselekvés. A haszonszerzés azáltal válik jogtalanná, azaz a kölcsönvevő cselekvése akkor irányul jogtalan haszonszerzésre, ha a szerződés

megkötésével lezáruló kölcsönigénylési folyamat során az „adósnak” eleve nincs teljesítési szándéka, és ennek folyamánként téveszti meg a kölcsönadót a teljesítési szándéka, és esetlegesen a teljesítési képessége tekintetében, majd jut a kölcsönadónál kárként jelentkező előnyhöz.

A jelen ügyben pontosan erről van szó, az irányadó tényállás alapján eredményesen nem vitatható módon. A Kúria számára nem kétséges, hogy az irányadó – történeti és tudati tények összességéből álló – tényállás alapján érdemben is helytállóan került sor a terhelt bűnösségének a megállapítására.

Az elsőfokú bíróság kifogástalanul indokolta meg a terhelt védekezését elvető álláspontját (elsőfokú ítélet 16. oldal 5. bekezdésétől 20. oldal 5. bekezdésével bezárólag), amit a másodfokú bíróság is ekként értékelt.

A Kúria – az ismétlések elkerülése érdekében – további, de az irányadó tényállásból következő és az alapügyben eljáró bíróságok érvelésétől el nem térő szempontokat is figyelembe vett.

Mindenekelőtt azt, hogy – szemben a védő állításával – nem polgári jogi jogviszony keletkezett a terhelt és a sértettek között.

A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre [1959. évi IV. törvény (korábbi Ptk.) 205. § (1) bekezdés]. A szerződés a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata, amelyből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére [2013. évi V. törvény (hatályos Ptk.) 6:58. §].

A hatályos Ptk. idézése mutatja meg, hogy szerződésen mindig ugyanazt értjük: a felek akaratának a találkozását. A csalás körében éppen az ügyletkötési szándék hiányának van jelentősége, amelyre a sértett megtévesztéséből lehet visszakövetkeztetni. A csalás bűncselekményének megállapítása körében a teljesítőképeség és a teljesítési szándék fennállása vagy éppen hiánya nem feltétlenül esik egybe és a bűnösség kérdését az utóbbi – az akarati tényező – dönti el (BH 2011.160.I.).

Az elkövető kölcsönigény esetén a teljesítőképeséget állítja, vagy a kölcsönadó által támasztott előfeltétel esetén igazolja.

A jelen ügyben a terhelt a korábbi szabadságvesztésből történt feltételes szabadságra bocsátásától – 2005. február 14-től – kezdve, majd a családi cselekmények 2009. március 6. (tényállás I/2.) és 2010. október 4. (tényállás I/9.) napja közötti elkövetésének ideje alatt – ellenkező állítása ellenére – idegen vállalkozástól kapott megbízással, saját vállalkozással,

munkaviszonnyal, és ezek valamelyikéből nyert rendszeres jövedelemmel nem rendelkezett. Ebből okkal következtek az alapügyben eljáró bíróságok arra, hogy a terhelt a megélhetését nem tudta biztosítani. Aki pedig erre nem képes, szükségképpen teljesítőképtelen. Az irányadó tényállás megállapításában: a terheltnek a visszafizetésre soha nem is volt reális lehetősége.

A terhelt a csalások elkövetésével összesen 22.700.000 forinthez jutott, amiből összesen 4.200.000 forintot juttatott vissza egyes sértettek részére. A fennmaradó különbözet további sorsára vonatkozó adat hiányában, így az alapügyben eljáró bíróságok nem kifogásolhatóan következethettek a felélésének tényére.

A terhelt a pénzhez jutás érdekében a legkülönbözőbb, szinte annyiféle indokra hivatkozott, ahány sértettje van a csalásoknak. Szembetűnő, hogy az állítólagos idegen vállalkozást sem jelölte meg azonos módon.

A védő szerint a sértettek tisztában voltak azzal, hogy a terhelttel kötött megállapodásuk nem valós, miután a megállapodásban nem a ténylegesen átadott összeg szerepelt, és a tanúként feltüntetett személyek jelen sem voltak a pénz átadásánál.

Kétségtelen, hogy a színlelt szerződés semmis; ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni [korábbi Ptk. 207. § (6) bekezdés]; a színlelt szerződés semmis; ha az más szerződést leplez, a felek jogait és kötelezettségeit a leplezett szerződés alapján kell megítélni [hatályos Ptk. 6:92. § (2) bekezdés].

A színlelt szerződés lényege, hogy a „felek akarnak, de takarnak”, ámde a terhelt és a sértettek között nem volt valóságos akarattalalkozás, hiszen az irányadó tényállás alapján a terhelt részéről eleve hiányozott a - fizetési képesség hiányán túl meghatározó jelentőséggel bíró - fizetési készség is. Ezért legfeljebb formális értelemben lehet szó színlelt szerződésről.

A Kúria - emlékeztetve az erről írtakra - hangsúlyozza, hogy az irányadó tényállásban rögzített megtévesztés is tény, közelebbről ún. tudati tény, amire a támadhatatlanság éppúgy vonatkozik, mint az ún. fizikai tényekre.

A sértettek tévedésbe ejtését - a bíróságok érvelésén túl - szemléletesen mutatja még, hogy a terhelt a sértettek pénzét - amikor ilyet készített - egyaránt olyan elismervénnyel (megállapodással) vette át, amelyen a tanúként szereplő két személy - a terhelt be nem bizonyosodott állítása szerint - az őt megbízó német cég magyarországi képviselője volt. E körben a problémát az jelenti, hogy a terhelt akkor is ilyen elismervényt (megállapodást)

készített, amikor a saját nem létező vállalkozására hivatkozott (tényállás I/4., I/11.). Ez megmagyarázhatatlan.

A csalás tekintetében a kár akkor következik be, amikor a megtévesztett passzív alany vagy más vagyonában - a jelen ügyben a pénz átadásával és a pénzt átadók vagyonában - beáll az értékcsökkenés [korábbi Btk. 137. § 5. pont 1. fordulat, hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 16. pont]. A kár bekövetkeztével a csalás befejezetté válik. Ehhez képest - szemben a védelmi érvelésekkel - közömbös, hogy egyes esetekben a polgári jogi értelemben vett lejáratási idő a nyomozó hatóság eljárásának foganatosításakor még nem járt le. Az átvett pénz egyes sértettekhez történő részleges visszajuttatása pedig kizárólag a kár megtérítése gyanánt értékelhető.

A terhelt által a sértetteknek ígért magas hozamból, és a hozamot kitermelő befektetések hiányából az alapügyben eljáró bíróságok kellő alappal juthattak arra a következtetésre, hogy a kár részleges megtérítéseként értékelhető részbeni visszatérítés az érintett sértettek bizalmának fenntartását szolgálta. A tévedésbe ejtés mellett ezáltal egyúttal a tévedésben tartás is megvalósult azzal, hogy egyértelműen az előbbi folytán keletkezett a kár.

A kirendelt védő a 3/2009. BJE számú büntető jogegységi határozatra olyan összefüggésben utalt, hogy nem állapítható meg csalás, ha a kölcsönvevőnek a kölcsön felvételekor szándékában állt a visszafizetés. Erre az érvelésre figyelemmel a Kúria megjegyzi, hogy a 3/2009. BJE számú jogegységi határozat arra vonatkozik, amikor a terheltnek a kölcsön visszafizetési szándéka megvan, ennek a reális lehetősége is adott, és a terhelt a hitel megszerzése érdekében a piaci alapú kölcsön folyósításának feltételei tekintetében a hitelintézetet tévedésbe ejti. A pénzügyi intézmény e megtévesztése folytán folyósítja részére az igényelt kölcsönt" (1. pont). Továbbá a „hitelintézet megtévesztésével megszerzett pénzkölcsön rendszeres törlesztése, illetve visszafizetése általában a visszafizetési szándék komolyságára és a károkozási szándék hiányára utal" (3/2009. BJE 2. pont, BH 2010.268.).

A megjelölt jogegységi határozatra a jelen ügyben alappal azért nem lehet hivatkozni, mert a terheltnek eleve hiányzott a visszafizetési szándéka, és persze nem volt meg a visszafizetési képessége sem. Egyébként a terheltnek nem is kellett semmiféle meghatározott feltételt - általában a megfelelő jövedelem igazolását - teljesítenie, így az ezirányú megtévesztés fel sem merülhet a jelen ügyben.

5.

A hatóság félrevezetésének megállapítását a meghatalmazott védő - elismerve e bűncselekményt érintően az irányadó tényállás

támadhatatlanságát - felülvizsgálati indítványában kizárólag közvetett módon kifogásolta azzal, hogy annak kiváltó oka csak a család-sorozat lehetett, ami nem állapítható meg a terhelt terhére.

Miután a családok elkövetésének sérelmezése nem vezetett eredményre, így - további érdemi indokok felsorakoztatása nélkül - a közvetett összefüggésre hivatkozás sem lehetett alapos. Az alapügyben eljáró bíróságok e bűncselekmény megállapítása körében kifejtett indokaival és érvelésével is egyetértett a Kúria.

6.

A meghatalmazott védő a nyilvános ülésen hivatkozott a terhelt ún. börtöntűrő képességének hiányára, amely folytán - állítása szerint - a terhelt nem tartható fogva büntetés-végrehajtási intézetben.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjának 2. fordulata alapján felülvizsgálatnak van helye akkor is, ha - a bűncselekmény törvénysértő minősítésén túl - a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

A büntetéskiszabás azonban önmagában a felülvizsgálat tárgyát nem képezheti (BH 2005.337.III.). A büntetés kiszabásának felülvizsgálatára csak a bűncselekmény törvénysértő minősítése, illetve a büntetőjog más szabályainak megsértése esetén van lehetőség (BH 2006.390.). A büntetés - és értelemszerűen a büntetés kiszabása - önmagában akkor eshetne felülvizsgálat alá, ha az - a minősítésen túl - a büntető törvény valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközve volna a nemében és/vagy mértékében törvénysértő (BH 2012.239.).

A büntetéskiszabás törvényben meghatározott elvei (korábbi Btk. 83. §, hatályos Btk. 80. §), miként a nem jogszabályban, hanem az 56. Bkv számú büntető kollégiumi véleményben meghatározott büntetéskiszabási tényezők nem képeznek törvényi, eltérést nem engedő parancsot, ezért kifogásolásuk nem is alapozhatja meg a felülvizsgálatot.

Összegezve: a Kúria az irányadó tényállás alapján azt állapította meg, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása, a bűncselekmények minősítése és az alkalmazott joghátrányokat a büntető anyagi jog szabályainak megfelelnék, következésképpen a meghatalmazott védő felülvizsgálati indítványa nem alapos.

A kifejtettek alapján a Kúria - a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulatának megfelelő összetételben eljárva, s miután az eljárás iratanyaga alapján a felülvizsgálat során hivatalból vizsgálandó más feltétlen eljárási szabálysértést sem észlelt - a meghatalmazott védő felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a megtámadott határozatot - a Be. 426. §-ának

megfelelően - hatályában fenntartotta. A terhelt felülvizsgálati indítványát, mint a törvényben kizárt indítványt - a Be. 421. § (2) bekezdése 1. mondatának 1. fordulata alapján - pedig elutasította.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2016. január 21.

Dr. Molnár Gábor Miklós s. k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s. k. előadó bíró, Dr. Tuba István s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

*bírósági ügyintéző
NYM*